

УДК 339.564:633.1(477)

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.216.270-277>**Маслак О.І.**

доктор економічних наук

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Maslak Olga

Dr. of Economic Sc.

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

<https://orcid.org/0000-0001-6793-4367>**Гришко Н.Є.**

кандидат економічних наук

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Hryshko Natalia

PhD in Economic Sc.

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

<https://orcid.org/0000-0003-1644-3861>**Яковенко Я.Ю.**

доктор філософії з економіки

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Yakovenko Yaroslava

PhD in Economic Sc.

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

<https://orcid.org/0000-0001-5042-2701>**Глазунова О.О.**

кандидат економічних наук

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Hlazunova Olha

PhD in Economic Sc.

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University

<https://orcid.org/0000-0002-1949-0754>

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ НА СВІТОВИХ РИНКАХ ЗЕРНА: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

У статті досліджено ключові детермінанти формування експортного потенціалу України на світових ринках зерна в контексті забезпечення глобальної продовольчої безпеки. Визначено стратегічне значення експорту зернових культур для національної економіки, проаналізовано роль інтенсивних та екстенсивних чинників у формуванні виробничого потенціалу зернового сектору, а також їх вплив на трансформацію моделі розвитку галузі. Обґрунтовано доцільність розробки моделей, що інтегрують ринкові, логістичні, інноваційні, виробничі компоненти та забезпечують комплексне розуміння механізмів впливу на експортний потенціал країни.

За допомогою інструментарію Causal Loop Diagram систематизовано чинники впливу на розвиток експортного потенціалу зернового сектору України та змодельовано їх причинно-наслідкову взаємодію.

Наукова новизна полягає у розробленні концептуальної моделі та встановленні контурів зворотного зв'язку розвитку експортного потенціалу зернового сектору України в системі забезпечення глобальної продовольчої безпеки. Практична значущість результатів окреслюється перспективами їх використання для розроблення стратегічної програми трансформації агросектору, формування пріоритетів розвитку експортного потенціалу України на світових ринках зерна.

Ключові слова: світовий ринок зерна, експортний потенціал, глобальна продовольча безпека, логістична інфраструктура, економічна інтеграція, грантове фінансування.

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Маслак О.І., Гришко Н.Є., Яковенко Я.Ю., Глазунова О.О., 2026

EXPORT POTENTIAL OF UKRAINE ON WORLD GRAIN MARKETS: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FOR ENSURING GLOBAL FOOD SECURITY

The article examines the key determinants of Ukraine's export potential in world grain markets under the constraints of global food security. The strategic importance of grain exports for macroeconomic stability, the balance of intensive and extensive production factors, and their impact on transforming the industry's growth model are evaluated. The feasibility of developing multidimensional models that integrate market, logistics, innovation, and production components is demonstrated, providing a comprehensive understanding of the mechanisms governing export elasticity.

The empirical basis comprises analytical reports from the FAO, IGC, and KSE, as well as macroeconomic and sectoral statistics for 2000-2024. Statistical and comparative analyses, coupled with graphical visualisation, are employed to identify structural shifts in the grain sector and food price volatility. Trend extrapolation is applied to forecast global price trajectories and assess market asymmetry.

Using Causal Loop Diagrams, the determinants of Ukraine's grain export potential were systematised to model their nonlinear cause-and-effect interactions. Findings indicate that innovation-oriented agricultural development creates systemic prerequisites for mitigating the negative externalities of infrastructure destruction, land withdrawal due to mining, contracted sown areas, and seaport blockades. The scientific novelty lies in formalising a conceptual model with explicit feedback loops, demonstrating how targeted technological interventions can restore and enhance export capacity within the global food security architecture.

The practical significance resides in providing an evidence-based foundation for drafting a national agricultural transformation strategy. These insights offer actionable priorities for reconfiguring logistics networks, stimulating processing, and capitalising on Ukraine's comparative advantages to consolidate a firm position in global grain markets despite geopolitical disruptions. This ensures long-term resilience and market adaptability.

Keywords: world grain market, export potential, global food security, logistics infrastructure, economic integration, grant funding.

JEL classification: F14, Q13, Q17, Q18.

Постановка проблеми. Сучасна модель глобальної продовольчої безпеки продовжує формуватися під впливом ряду дестабілізуючих факторів, зокрема: поглиблення кліматичних криз, порушення традиційних міжнародних ланцюгів постачання, зростання геополітичної напруженості та посилення протекціоністських тенденцій у світовій торгівлі. Україна, як країна, яка історично відіграє роль одного з гарантів забезпечення світового продовольства та входить до числа провідних експортерів зернових культур, зіткнулася з непередбачуваними викликами внаслідок повномасштабного вторгнення РФ: пошкодження сільськогосподарської та логістичної інфраструктури, виведення з обігу значних площ орних земель через щільне мінування, тимчасова окупація територій, а також блокування морських портів. Вищенаведене у комплексі призвело до трансформації агропромислового комплексу. При цьому, незважаючи на складні умови воєнного стану, українському аграрному сектору вдалося продемонструвати високий рівень інституційної та операційної стійкості, зберігши свої стратегічні позиції на світових ринках зерна. Однак підтримка, масштабування та подальший розвиток експортного потенціалу України в сучасних умовах не можуть базуватися на традиційній лінійній моделі зростання. Відповідно, актуалізується потреба переходу до інноваційно-орієнтованої моделі управління, яка б хеджувала воєнні ризики та дозволяла оптимізувати процеси в умовах логістичних обмежень.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що на поточному етапі забезпечення експортної конкурентоспроможності України, встановлення та аналіз причинно-наслідкових взаємозв'язків між обсягами реінвестування, впровадженням інноваційних технологій, логістичною спроможністю, воєнними загрозами та кліматичними змінами є важливим науковим завданням, розв'язання якого дозволить комплексно пояснити складні механізми формування експортного потенціалу країни, що, в свою чергу, є не лише своєчасним для стабілізації національної економіки, але й необхідним для переосмислення механізмів гарантування глобальної продовольчої безпеки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика розвитку експортного потенціалу зернового сектору України, теоретико-методологічних засад забезпечення конкурентоспроможності продукції агропромислового комплексу на світових ринках та визначення місця України у світовій торгівлі зерном належить до актуальних напрямів сучасних наукових досліджень. Так питання конкурентоспроможності зернових культур на світових ринках та формування експортного потенціалу аграрного сектору України комплексно досліджені у роботах А. Діброви [1], М. Ільчука [2], де особливу увагу приділено визначенню важелів стабілізації ринку зерна з урахуванням сучасних тенденцій світового ринку.

Окремим вагомим напрямом досліджень науковців є зосередження на встановленні наслідків впливу

повномасштабного вторгнення РФ на розвиток АПК України, оцінюванні масштабів завданих економічних та інфраструктурних втрат (аналітичний звіт Київської школи економіки (KSE) [3]; результати досліджень Г.О. Кузьменко, А.А. Телендій [4]; А. Мовчанюк [5; 6], М. Дяченко [6]), а також державних механізмах, інструментарії стабілізації та відновлення галузі. Зокрема, у працях А. Мовчанюк, А. Бойка [7] обґрунтовано напрями державної стабілізаційної політики та структурних змін аграрної галузі у контексті збереження її конкурентоспроможності та експортного потенціалу. Особливу увагу приділено формуванню дієвих регуляторних механізмів держави, зокрема, дотацій, грантових програм, що повинні бути націлені на мінімізацію деструктивних впливів повномасштабного вторгнення на функціонування аграрного сектору України. У дослідженні І. Загребельної, В. Косенка обґрунтовано роль інноваційно-цифрових чинників у адаптивної стійкості, подолання наслідків розбалансування дієвих механізмів ціноутворення на аграрну продукцію [8].

Разом із тим, у дослідженнях науковців, на нашу думку, недостатньо уваги приділено встановленню причинно-наслідкових зв'язків між ключовими детермінантами формування експортного потенціалу України на світових ринках зерна, а також розробці моделей, що інтегрують ринкові, логістичні, інноваційні, виробничі компоненти експортного потенціалу та забезпечують комплексне розуміння механізмів впливу на його розвиток.

Мета статті – систематизація ключових чинників формування експортного потенціалу України на світових ринках зерна, розроблення концептуальної моделі їх причинно-наслідкових взаємозв'язків у контексті забезпечення глобальної продовольчої безпеки.

Методи дослідження. Статистичний та порівняльний аналіз, а також методи графічної візуалізації використано для дослідження та відображення тенденцій розвитку зернового сектору, динаміки продовольчих цін. Метод трендової екстраполяції застосовано для оцінювання тенденцій зміни світових цін. Метод Causal Loop Diagram використано для встановлення контурів зворотного зв'язку розвитку експортного потенціалу зернового сектору України в системі забезпечення глобальної продовольчої безпеки.

Виклад основних результатів дослідження. Стратегічне значення експорту зернових культур для України пов'язане, передусім, як із традиційно значною часткою аграрної продукції у структурі експорту [9; 10], так і стабільністю даного джерела валютних надходжень країни в мирні часи та часи повномасштабного вторгнення. Аналіз даних про динаміку та співвідношення інтенсивних (урожайність) та екстенсивних (площа збирання) чинників формування перспективних обсягів виробництва зернових культур в Україні протягом

2000–2024 рр. у контексті потенційних позицій України на світових ринках зерна свідчить про трансформацію моделі розвитку галузі за інтенсивним типом (рис. 1). Так протягом 2013–2021 рр. спостерігається підвищення урожайності зернових культур з 3,16 т/га до 5,45 т/га (на 72,5%). Поряд із цим, на фоні скорочення площі збирання зернових культур, що відзначена протягом 2014–2020 рр., обсяги виробництва зернових культур поступово нарощувалися та досягли максимуму на кінець 2021 року (85,37 млн т) (рис. 1).

Найбільш ілюстративними та показовими слід визнати зміни, що простежуються з 2022 року, коли внаслідок повномасштабного вторгнення площа збирання зернових культур скоротилася майже на третину (з 15,65 млн га до 10,81 млн га на кінець 2024 року), при цьому відносно відновлення врожайності протягом 2023 року дозволило Україні втримати позиції одного з провідних експортерів зерна у світі.

Слід підкреслити вагомість експортних поставок українського зерна для країн-імпортерів із високою залежністю (країни Північної Африки та Близького Сходу, передусім, Єгипту, Тунісу, Лівії, Ємену, Сомалі та Лівану) у контексті забезпечення глобальної продовольчої безпеки. Також і для країн із диверсифікованим експортом значущість українського експорту зерна у середньостроковій перспективі буде лише посилюватися: за прогнозом Міжнародної ради із зерна (IGC) очікуваним є скорочення світового виробництва пшениці до 820 млн т. [12], що може спричинити додатковий тиск на глобальний ринок зерна. Україна диверсифікує свою присутність як на стабільних ринках ЄС, так і на більш динамічних та привабливих за ціновими критеріями ринках Північної Африки та Азії [2].

Переорієнтація інвестицій на розвиток виробництва сої та кукурудзи спричинила згорання посівних площ під пшеницею також і в США, тоді як для країн ЄС очікується поступове зниження врожайності через кліматичні коливання. Суттєвим чинником впливу на кон'юнктуру ринку є також посилення протекціоністських заходів щодо підтримки власного товаровиробника в аграрній політиці ЄС через впровадження обмежувальних квот (нетарифних обмежень). Стратегічне значення експорту українського зерна за таких умов визначається його здатністю компенсувати дефіцит пропозиції на світовому ринку та забезпечувати стабільність постачання зернових культур. Проте для України, не зважаючи на стійкість агросектору та прогнозований обсяг експорту пшениці на рівні близько 13 млн т, є актуальним загострення безпекових чинників, що пов'язані із фізичним знищенням, втратою вже вирощеного врожаю внаслідок обстрілів. Водночас, за прогнозами Міністерства економіки України, посівна площа у 2026 році становитиме 96,1% від 2025 року та має забезпечити валовий збір у 2026–2027 рр. на рівні 23 млн т [13].

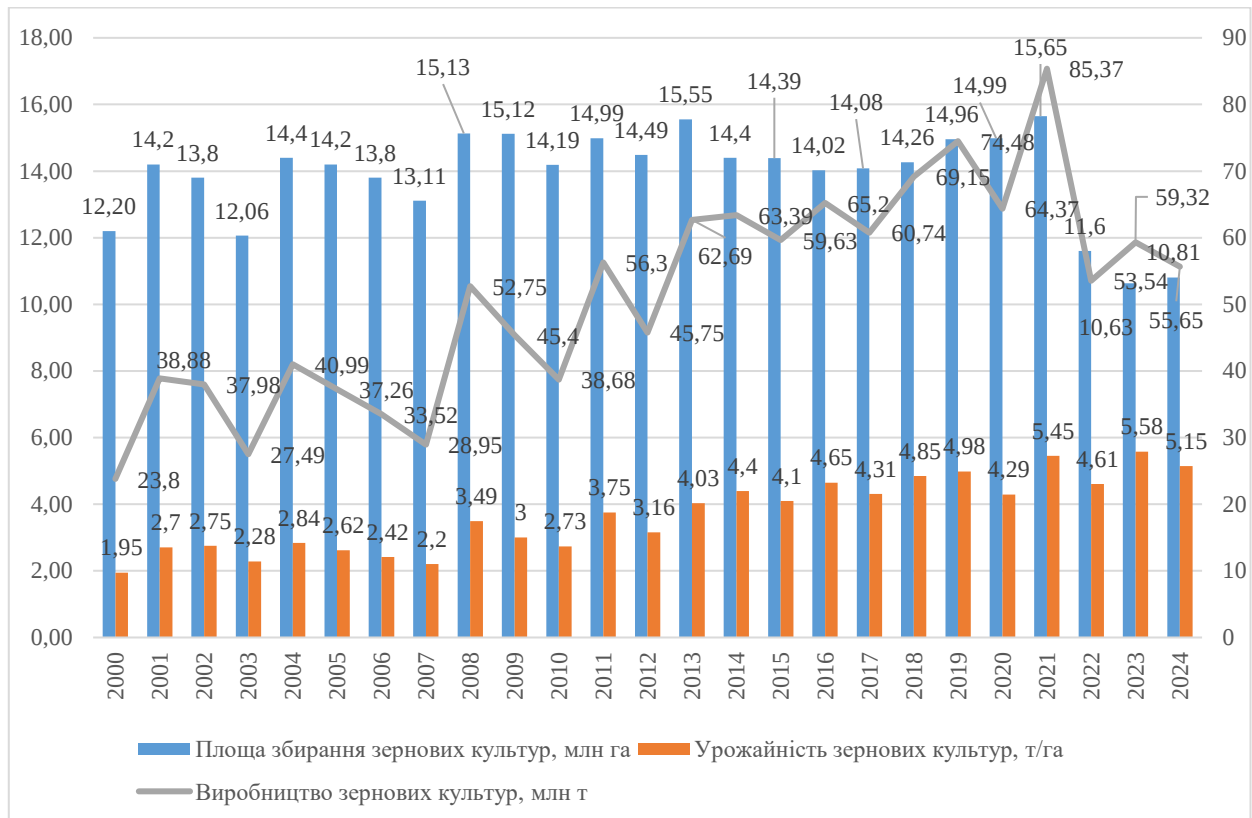

Рис. 1. Динаміка та співвідношення інтенсивних (урожайність) та екстенсивних (площа збирання) чинників формування обсягів виробництва зернових культур в Україні (протягом 2000–2024 рр.)

Джерело: складено авторами на основі даних [11].

Трансформаційні зміни у структурі агропромислового виробництва формуються під впливом переорієнтації виробників на культури із відносно коротким вегетаційним циклом з метою прискорення оборотності капіталу та забезпечення стійкості експортної діяльності в умовах зростаючої

невизначеності зовнішнього середовища. За таких умов особливого значення набуває аналіз динаміки світових цін: трендова екстраполяція реальних індексів світових продовольчих цін і цін на зернові культури на основі поліноміального тренду (на 1 прогнозний період) наведена на рис. 2.

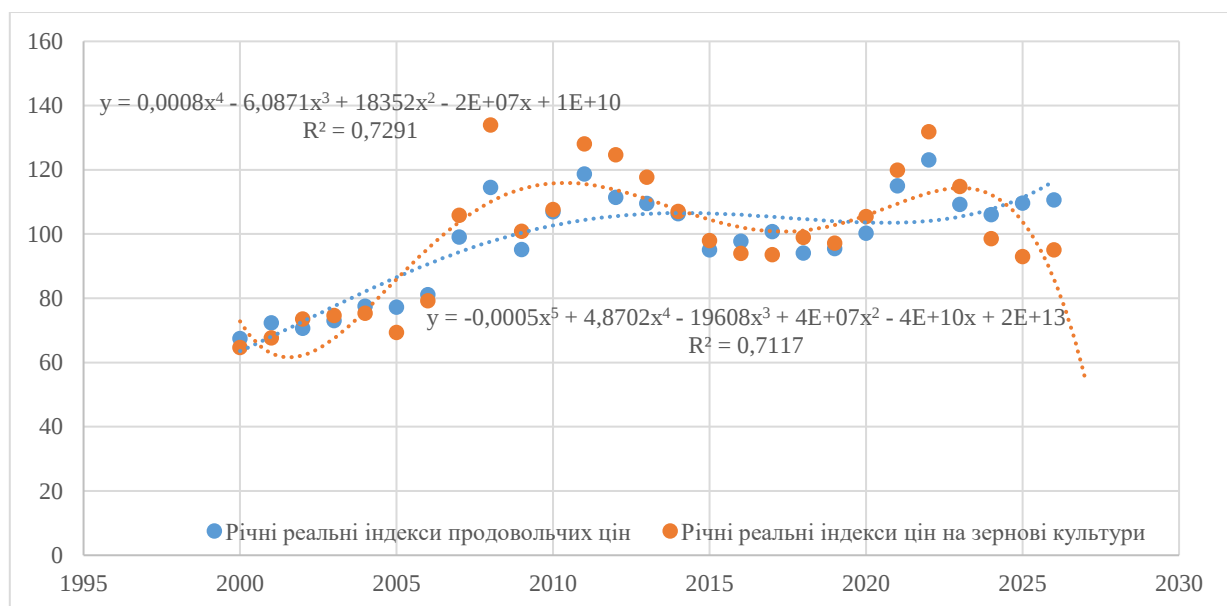

Рис. 2. Динаміка та трендова екстраполяція реальних індексів світових продовольчих цін і цін на зернові культури на основі поліноміальної моделі тренду (на 1 прогнозний період)

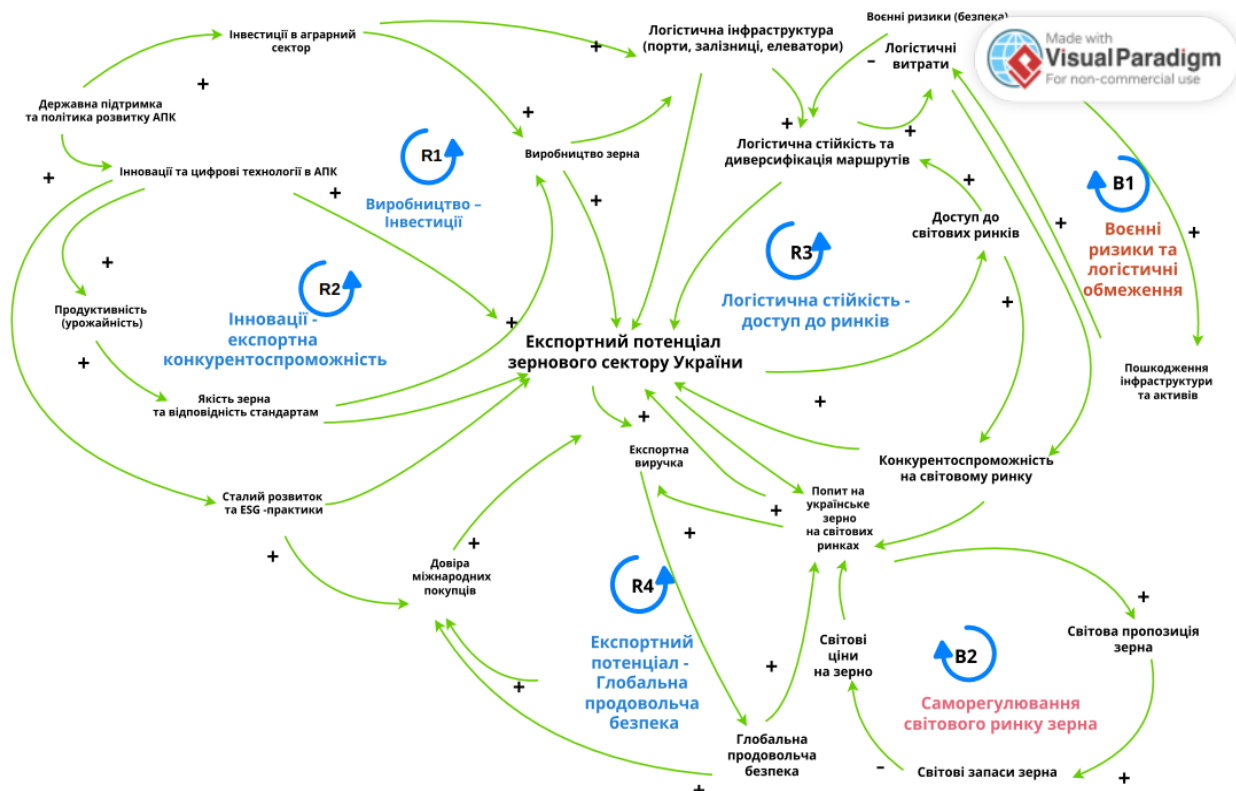
Джерело: складено авторами на основі даних [11].

Із врахуванням динамічності та неперебачуваності чинників, що впливають на ціни агрокультур, зокрема, зерна, результати трендової екстраполяції (поліноміальний тренд) доцільно розглядати як орієнтир щодо короткострокової динаміки цін, а не як довгостроковий прогноз. Зміни посівних площ, структури посівів, обсягів залишків, зміни у сфері логістики постачань та геополітичних чинників продукують коливання цін на зернових ринках. Поряд із цим кліматичні зміни у регіонах провідних країн-виробників слід розглядати як найбільш непередбачуваний чинник, що відіграє особливу роль та визначає динаміку світового виробництва зернових культур.

Отже, з огляду на високу волатильність світового ринку зерна, вважаємо, що висновки щодо подальшої динаміки виробництва, цін та експортних можливостей України доцільно трактувати як ймовірні тенденції, сформовані на основі наявних даних і доступних прогнозних оцінок. Дослідження виробничих тенденцій у розвитку агропромислового сектору України, цінових коливань та трансформаційних змін світового ринку зернових культур свідчить про складний багатофакторний характер формування експортного потенціалу України на ринку зерна, що передбачає доцільність їх розгляду у межах єдиної системної моделі. Проаналізовані емпіричні тенденції переконливо доводять, що

сучасний аграрний ринок функціонує в умовах, коли є доцільним спиратися на інструментарій, що дозволить повною мірою врахувати синергетичні ефекти взаємодії різнопланових змінних.

Відповідно до цих викликів, формування та управління експортним потенціалом найбільш доцільно розглядати через призму методології системної динаміки, за рахунок чого можливою є не лише ідентифікація прямих зовнішніх впливів (наприклад, лінійну залежність: зменшення посівних площ призводить до падіння обсягів експорту), але й внутрішніх контурів зворотного зв'язку. Концептуально модель ґрунтується на виокремленні чинників, що мають безпосередній та опосередкований вплив на реалізацію експортного потенціалу зернового сектору України. Відповідно, за результатами проведеного статистичного, порівняльного та змістового аналізу нами виокремлено чотири функціональні групи чинників: виробничо-інвестиційні, інноваційно-технологічні, ринково-інституційні та логістичні, а також взято до уваги зовнішні дестабілізуючі чинники: воєнні ризики та обмеження світового ринку. Взаємодію чинників впливу на розвиток експортного потенціалу зернового сектору України досліджено за допомогою інструментарію *Causal Loop Diagram*, що ілюструє зв'язок чотирьох контурів підсилюючого впливу (R 1–4), а також двох контурів балансування (B 1–2) (рис. 3).

Умовні позначення:

R – контур підсилення; «+» – позитивний вплив;

B – контур балансування; «-» – негативний вплив.

Рис. 3. Причинно-наслідкова діаграма (Causal Loop Diagram) контурів зворотного зв'язку розвитку експортного потенціалу зернового сектору України в системі забезпечення глобальної продовольчої безпеки

Джерело: складено авторами самостійно.

Вибір основних чинників визначено за їх функціональною роллю у формуванні експортного потенціалу. Структура моделі відображає системну роль чинників впливу у відтворенні, обмеженні та посиленні експортного потенціалу зернового сектору України. Так виробничі чинники характеризують ресурсну основу пропозицій зерна, інвестиційні та інноваційні – потенційні можливості технологічного оновлення та зростання продуктивності, ринкові та інституційні – умови реалізації експортного потенціалу, логістичні – спроможність виходу на ринки, зокрема, зовнішні.

1. Контур *R 1 «Виробництво – інвестиції»* характеризує позитивний ефект зміцнення виробничого потенціалу АПК через реінвестування отриманих доходів, що простежується за ланцюжком зростання виробництва – нарощення експортної виручки, яка виступає фінансовою основою технологічної модернізації та забезпечує подальше підвищення продуктивності, формує позитивний вплив інтенсивних чинників виробництва. Важливу роль у функціонуванні даного контуру відіграють державна підтримка та політика розвитку АПК, а також залучення грантового фінансування з метою запровадження інноваційних технологій, модернізації виробничої структури та зміцнення експортного потенціалу аграрного сектору.

2. Контур *R 2 «Інновації – експортна конкурентоспроможність»* характеризує механізм самопідсилення впливу технологічного розвитку на якість продукції та позиції України на світовому ринку зернових культур, за якого інвестиції у технологічне оновлення є фінансовою передумовою інноваційноспрямованого розвитку аграрного сектору (зокрема, при запровадженні GPS навігації, точного землеробства, автоматизації елеваторної інфраструктури, систем автономного живлення, метеомоніторингу) [14; 15; 16]. Покращення якісних характеристик зерна та підвищення врожайності сприяє зміцненню конкурентних позицій продукції АПК України на світових ринках, що уможливорює збільшення експортної виручки за рахунок розширення перспектив реалізації зерна на зовнішніх ринках. Формування додаткових фінансових джерел інвестування в інновації, у свою чергу, є підґрунтям довгострокового зміцнення позицій України на світових ринках зерна.

3. Контур *R 3 «Логістична стійкість – доступ до світових ринків»* характеризує механізм посилення експортного потенціалу через розвиток транспортно-логістичної інфраструктури. Так зростання експортної виручки створює можливості для забезпечення логістичної стійкості за умов спрямування інвестицій у логістичну інфраструктуру, розширення пропускної спроможності портів і транспортних коридорів.

4. Контур *R 4 «Експортний потенціал – Глобальна продовольча безпека»* характеризує механізм формування довгострокових експортних можливостей за умов відповідності сучасним вимогам міжнародної торгівлі, кліматичної політики та сталого розвитку, що реалізується при впровадженні ESG-

практик у зерновому секторі та сприяє підвищенню екологічної стійкості виробництва, зміцненню довіри міжнародних покупців.

5. Контур *B 1 «Воєнні ризики та логістичні обмеження»* розглядається як найважливіший балансуєчий контур, що ілюструє стримувальний вплив війни на експортні можливості зернового сектору України. Воєнні ризики пов'язані із негативними наслідками пошкодження інфраструктури, виведення земель сільськогосподарського призначення із обігу при мінуванні та зменшенні посівних площ, блокуванні морських портів. Зростання логістичних витрат позначається негативно на конкурентоспроможності продукції АПК.

6. Контур *B 2 «Саморегулювання світового ринку зерна»* відображає логіку процесів взаємодії попиту та пропозиції на ринку, а також підтримки ринкової рівноваги через взаємодію пропозиції, запасів та цінової кон'юнктури на ринку зернових культур.

Висновки. Проведення дослідження дозволило виокремити детермінанти формування експортного потенціалу України на світових ринках зерна та розкрити приховані механізми їхньої взаємодії. Крім цього, встановлено, що незважаючи на катастрофічні наслідки повномасштабного вторгнення РФ, які призвели до фізичного скорочення площ збирання зернових культур, утримання провідних конкурентних позицій України на глобальному ринку стало можливим завдяки суттєвому підвищенню рівня адаптивності товаровиробників та відносному відновленню параметрів урожайності.

Відповідно до поставленої мети, розроблено концептуальну модель розвитку експортного потенціалу зернового сектору з використанням інструментарію Causal Loop Diagram, яка інтегрує шість контурів зворотного зв'язку (чотири підсилюючих та два балансуєчих). Доведено, що нейтралізація деструктивного впливу балансуєчого контуру воєнних ризиків, який позначає збитки через пошкодження інфраструктури, мінування територій та блокаду портів, є можливою виключно за рахунок синергетичної взаємодії підсилюючих контурів. Ключовими рушіями у цьому процесі стабілізації виступають безперервне реінвестування експортної виручки у технологічну модернізацію, залучення інструментів цільового грантового фінансування, масштабування транспортно-логістичної інфраструктури та широке впровадження інноваційних систем точного землеробства.

Здійснений аналіз доводить, що інноваційно-орієнтована трансформація агропромислового комплексу виконує не лише компенсаторну функцію щодо втрат, але й створює передумови для органічної інтеграції українського зернового сектору в систему сучасних міжнародних вимог сталого розвитку та ESG-стандартів. Отже, збереження та подальше цілеспрямоване нарощення експортного потенціалу зернового сектору України важливо для глобальної продовольчої безпеки. З огляду на окремі прогнозні

оцінки можливого скорочення пропозиції зерна на світових ринках, стабільність українських поставок виступає критичним макроекономічним фактором стримування світових продовольчих цін та інструментом запобігання масштабним гуманітарним кризам у країнах з високою залежністю від імпорту зерна.

Перспективи подальших досліджень полягають у проведенні кількісної оцінки впливу імплементації принципів циркулярної економіки на підвищення інвестиційної привабливості підприємств зернового сектору. Особливої уваги та спеціальних міждисциплінарних досліджень потребує аналіз механізмів диверсифікації ринків збуту в умовах посилення жорстких протекціоністських заходів та

нетарифних бар'єрів в аграрній політиці країн Європейського Союзу.

Декларація щодо використання інструментів штучного інтелекту. Під час підготовки статті використання ШІ мало допоміжний характер: ChatGPT (OpenAI, модель GPT-5.5, 2026) – покращення мовного оформлення, перевірки логічної послідовності викладу, перевірки та коригування перекладу анотації англійською мовою, технічного оформлення References. Всі наукові положення, аналіз літератури, статистичні дані, результати дослідження та висновки підготовлено й перевірено авторами. Автори несуть повну відповідальність за науковість, точність та цілісність контенту.

Список використаних джерел:

1. Діброва А., Діброва Л., Діброва М. Конкурентні переваги експорту аграрної продукції України в умовах воєнного стану та євроінтеграції. *Економіка та суспільство*. 2026. № 85. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-10>
2. Ільчук М. М., Коновал І. А., Барановська О. Д., Євтушенко В. Д. Ринок зерна в Україні та його стабілізація. *Економіка АПК*. 2019. Т. 26, № 4. С. 29–38. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201904029>
3. Огляд збитків та втрат в АПК. Київська школа економіки (KSE). URL: <https://kse.ua/ua/oglyad-zbitkiv-ta-vtrat-v-apk/> (дата звернення 22.05.2026)
4. Кузьменко Г. О., Телендій А. А. Вплив війни на аграрний сектор України: виклики та роль державного управління у відновленні галузі. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. 2024. Т. 35(74). № 5. С. 22–27. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.5/04>
5. Мовчанюк А. В. Особливості управління маркетинговою діяльністю підприємств аграрного сектору України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-27>
6. Мовчанюк А. В., Дяченко М. І. Аграрний сектор України в умовах війни. *Ефективна економіка*. 2023. № 2. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.2.32>
7. Мовчанюк А., Бойко А. Аграрний сектор України в умовах війни: економічні виклики та державні інструменти стабілізації. *Економіка та суспільство*. 2026. № 84. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-84-46>
8. Загребельна І. Л., & Косенко В. М. Світовий ринок зернових культур: тенденції, структурні зміни та інноваційні чинники конкурентоспроможності. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*, 2026. № 27. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18830701>
9. Державна служба статистики України. URL: <https://stat.gov.ua/> (дата звернення: 22.05.2026).
10. Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2024 р. №1163-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 22.05.2026).
11. Food and Agriculture Organization of the United Nations. FAOSTAT Database. URL: <https://www.fao.org/faostat/en/> (дата звернення: 22.06.2026).
12. International Grains Council (IGC). Official website. URL: <https://grains.org/about/about-the-council/> (дата звернення: 22.05.2026)
13. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/> (дата звернення 22.05.2026).
14. Кучер Л. Ю. Економічні засади управління інноваційними проєктами підприємств аграрного сектора: теорія та практика : монографія. Харків : ФОП Бровін О. В., 2021. 640 с.
15. Lavruk V., Korzhenivska N., Tkachuk V., Lavruk O., Heldak M. Management of reproduction of the livestock branch as the basis of its innovation-and-investment development. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, № 7(3), Pp. 200–222. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.03.12>
16. Марценюк О. В., Гаврилюк В. О., Озвенчук О. А. Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку фермерських господарств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 16. С. 184–190. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.16.184>

References:

1. Dibrova, A., Dibrova, L., & Dibrova, M. (2026). Konkurentni perevahy eksportu ahrarnoi produktsii Ukrainy v umovakh voiennoho stanu ta yevrointehratsii [Competitive advantages of Ukrainian agricultural exports under martial law and European integration]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (85). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-10> [in

Ukrainian].

2. Ilchuk, M. M., Konoval, I. A., Baranovska, O. D., & Yevtushenko, V. D. (2019). Rynok zerna v Ukraini ta yoho stabilizatsiia [Development of the grain market in Ukraine and its stabilization]. *Ekonomika APK*, 26(4), 29–38. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201904029> [in Ukrainian].

3. Kyiv School of Economics (KSE). (n.d.). Ohliad zbytkiv ta vtrat v APK [Review of damages and losses in the agricultural sector]. Retrieved June 22, 2026, from <https://kse.ua/ua/oglyad-zbitkiv-ta-vtrat-v-apk/>

4. Kuzmenko, H. O., & Telendii, A. A. (2024). Vplyv viiny na ahraryi sektor Ukrainy: vyklyky ta rol derzhavnogo upravlinnia u vidnovlenni haluzi [The impact of the war on the agricultural sector of Ukraine: challenges and the role of state management in the recovery of the industry]. *Vcheni Zapysky Tavriiskoho Natsionalnoho Universytetu Imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Derzhavne Upravlinnia*, 35(74), 22–27. <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.5/04> [in Ukrainian].

5. Movchaniuk, A. V. (2023). Osoblyvosti upravlinnia marketynhovoio diialnistiu pidpriemstv ahraryi sektoru Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Features of management of marketing activities of enterprises of the agricultural sector of Ukraine under the conditions of marital state]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (54). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-27> [in Ukrainian].

6. Movchaniuk, A. V., & Diachenko, M. I. (2023). Ahraryi sektor Ukrainy v umovakh viiny [Agricultural sector of Ukraine in the conditions of war]. *Efektivna ekonomika*, (2). <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.2.32> [in Ukrainian].

7. Movchaniuk, A., & Boiko, A. (2026). Ahraryi sektor Ukrainy v umovakh viiny: ekonomichni vyklyky ta derzhavni instrumenty stabilizatsii [Ukraine's agricultural sector under wartime: Economic challenges and government stabilization instruments]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (84). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-84-46> [in Ukrainian].

8. Zahrebelna, I. L., & Kosenko, V. M. (2026). Svitovyi rynek zernovykh kultur: tendentsii, strukturni zminy ta innovatsiini chynnyky konkurentospromozhnosti [World grain market: Trends, structural changes, and innovative competitiveness factors]. *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii*, (27). <https://doi.org/10.5281/zenodo.18830701> [in Ukrainian].

9. State Statistics Service of Ukraine. (n.d.). Official website of the State Statistics Service of Ukraine. Retrieved June 22, 2026, from <https://stat.gov.ua/>

10. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024, November 15). On approval of the Strategy for the development of agriculture and rural areas in Ukraine until 2030 and approval of the operational action plan for its implementation in 2025–2027 (Order No. 1163-r). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text>

11. Food and Agriculture Organization of the United Nations. (n.d.). FAOSTAT database. <https://www.fao.org/faostat/en/>

12. International Grains Council. (n.d.). International Grains Council. <https://grains.org/about/about-the-council/> [in English].

13. National Institute for Strategic Studies. (2024, February 14). Ahraryi sektor Ukrainy u 2023 rotsi: skladovi stiikosti, problemy ta perspektyvni zavdannia [Ukraine's agricultural sector in 2023: Components of resilience, problems, and strategic priorities]. <https://niss.gov.ua/>

14. Kucher, L. Yu. (2021). Ekonomichni zasady upravlinnia innovatsiinymy proiektamy pidpriemstv ahraryi sektora: teoriia ta praktyka [Economic foundations of innovative project management in agricultural sector enterprises: Theory and practice]. FOP Brovin O. V.

15. Lavruk, V., Korzhnivska, N., Tkachuk, V., Lavruk, O., & Heldak, M. (2021). Management of reproduction of the livestock branch as the basis of its innovation-and-investment development. *Agricultural and Resource Economics*, 7(3), 200–222. <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.03.12> [in English].

16. Martseniuk, O. V., Havryliuk, V. O., & Ozvenchuk, O. A. (2024). Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku fermerskykh hospodarstv [Organizational and economic support for the innovative development of farms]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (16), 184–190. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.16.184>

Дата надходження статті: 01.07.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 14.08.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 11.09.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.